

กองบรรณาธิการ

COVER STORY

ประมุขแห่งสงฆ์ ณ สยามประเทศ

ในประเทศไทย สมเด็จพระสังฆราชคือประมุขแห่งคณะสงฆ์ ซึ่งตามกฎหมายคณะสงฆ์บัญญัติให้ทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ที่มาและอำนาจหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราชเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 อย่างไรก็ตาม สมเด็จพระสังฆราชเป็นตำแหน่งที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ดั้งเดิมหลักฐานจากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้จารึกคำว่า “**สังฆราช**” ไว้ด้วย

สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เป็นตำแหน่งสมณศักดิ์สูงสุดฝ่ายพุทธจักรของคณะสงฆ์ไทย ทรงเป็นประธานการปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งนี้น่าจะมีที่มาจากคณะสงฆ์ไทย นำแบบอย่างมาจากลัทธิลังกาวงศ์ ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรงอัญเชิญพระเถระผู้ใหญ่ของลังกาที่เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย

แบบแผนการปกครองคณะสงฆ์ของไทย เริ่มจัดวางหลักตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย มีการพัฒนาเพิ่มเติมในสมัยกรุงศรีอยุธยาและต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยมาตามลำดับ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การปกครองคณะสงฆ์ก็ยังจัดโดยมีตำแหน่งเปรียบเทียบกับ

สกลสังฆปริณายก ได้แก่ สมเด็จพระสังฆราช มหาสังฆนายก ได้แก่ เจ้าคณะใหญ่ สังฆนายก ได้แก่ เจ้าคณะรอง มหาสังฆปาโมกข์ ได้แก่ เจ้าคณะมณฑล สังฆปาโมกข์ ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัดที่เป็นพระราชาคณะสังฆवास ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัดที่เป็นพระครู

สังฆราชาแห่งรัตนโกสินทร์

พุทธศาสนากับประเทศไทยของเรานั้นดำรงคงอยู่มาอย่างเนิ่นนานตลอดทุกยุคทุกสมัย แม้เวลาได้ล่วงเลยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาก็ไม่เคยเสื่อมคลาย โดยมีสมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นประมุขของคณะสงฆ์ผู้เป็นตัวแทนและเผยแผ่คำสอนในพุทธศาสนาขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สมเด็จพระสังฆราช ถือเป็นประมุขแห่งคณะสงฆ์ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยทรงสถาปนาให้ดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ซึ่งหมายถึงประมุขปกครองคณะสงฆ์ทุกนิกายในประเทศไทย นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น เมื่อปี 2325 ได้มีการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช นับตั้งแต่แรกเริ่มจวบจนปัจจุบันรวมแล้วมีสมเด็จพระสังฆราชทั้งสิ้นแล้ว 20 พระองค์

หลังจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 ได้ทรงสิ้นพระชนม์ไปเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2556 ได้มีพระราชพิธีสถาปนา สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร) เป็นสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 20 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ที่ผ่านมานี้ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ถือว่าทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์แรก ในรัชกาลที่ 10

สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 20

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร) เดิมชื่อ อัมพร ประสัดตพวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2470 ณ ตำบลบางป่า อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โยมบิดาชื่อนายนับ ประสัดตพวงศ์ โยมมารดาชื่อนางตาล ประสัดตพวงศ์ ครอบครัวประกอบอาชีพค้าขาย เรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเทวานุเคราะห์ กองบินน้อยที่ 4 ตำบลโคกกระเทียม อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อปี 2480 ณ วัดสัตตนารถปริวัตรวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยมีพระธรรมเสนานี (เงิน นนโท) เป็นพระอุปัชฌาย์

ต่อมาได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2491 ณ พัทธสีมาวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) เป็นพระอุปัชฌาย์ และพระจินดากรมณี (ทองเจือ จินดาโร) เป็นพระกรรมวาจาจารย์

สำหรับด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เมื่อครั้งเป็นสามเณรอัมพร ประสัดตพวงศ์ ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดตรีญาติ ต.พงสวาย เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ในปี 2483 สามารถสอบได้นักธรรมชั้นตรี และชั้นโท ในปี 2483 และ 2484 ตามลำดับ ต่อมาในปี 2486 สอบนักธรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม 3 ประโยค จนในปี 2488 สอบได้เปรียญธรรม 4 ประโยค

ปี 2490 ได้ย้ายมาอยู่จำพรรษา ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม โดยสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินดาโร) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระจินดากรมณี นำมาฝากกับสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) สกลมหาสังฆปริณายก

ภายหลังอุปสมบทเมื่อปี 2491 ศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักเรียนวัดราชบพิธฯ จนสามารถสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค และสอบได้เปรียญธรรม 6 ประโยค ในปี 2493

ต่อมา เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นนักศึกษารุ่นที่ 5 จบศาสนศาสตรบัณฑิต เมื่อปี 2500 และได้เดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี (Banaras Hindu University) ประเทศอินเดีย จบการศึกษาเมื่อปี 2512 ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

ปี 2552 สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถวายศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์ และปี 2553 สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถวายปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาธรรมนิเทศ

ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระปริยัติวิปี 2514 จากนั้นในปี 2524 เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่พระราชสารสุธี ปี 25303 เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพเมธาภรณ์ ปี 2538 เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมเมธาภรณ์ ปี 2543 เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรองที่ พระสาสนโสภณ ปี 2552 เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ และปี 2560 ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 20 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 10

พระสังฆราชในดวงแสงมณี

แสงมณีปีที่เกี่ยวเนื่องกับสมเด็จพระสังฆราชในอดีต เคยมีเมื่อปี 2533 เป็นตราไปรษณียากรที่ระลึก 200 ปี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส พระสังฆราชองค์ที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นภาพพระรูปหล่อสมเด็จพระสังฆราชองค์นี้ พร้อมภาพวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ออกแบบโดย ร.อ.อุดม ที่ชะทรพย์ นักออกแบบจากกรมศิลปากร พิมพ์ที่โรงพิมพ์การ์ตอร์ ฝรั่งเศส แสงมณีชนิดราคา 2 บาท วันแรกจำหน่าย 11 ธันวาคม 2533

20 สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ศรี) (2325 - 2337) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ศุข) (2337 - 2359) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (มี) (2359 - 2362) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) (2363 - 2365) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ต่อน) (2365 - 2385) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) (2386 - 2392) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส (พระองค์เจ้าวสุกรี สุวันณรังสี) (2394 - 2396) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ (พระองค์เจ้าฤกษ์ ปณฺเฑาะคุคโต) (2434 - 2435) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทโว) (2436 - 2443) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ) (2453 - 2464) สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ (หม่อมเจ้าภูษงค์ ชมพูนุท

ยอนไปเมื่อ 5 ปีก่อน เพื่อเป็นการน้อมรำลึกในพระกรุณาธิคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ซึ่งนับเป็นสมเด็จพระสังฆราชที่มีพระชันษามากกว่าสมเด็จพระสังฆราชทุกพระองค์ในอดีต และเป็นพระองค์แรกของไทยที่มีพระชันษา 100 ปี ไปรษณีย์ไทยได้ออกเผยแพร่แสงมณีที่ระลึกฉลองพระชันษา 100 ปี สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 3 ตุลาคม 2556 (ชุด 1)

เริ่มออกจำหน่าย 3 ตุลาคม 2555 (ตรงกับวันคล้ายวันประสูติครบ 99 ปี) ราคาดวงละ 5 บาท ของวันแรกจำหน่าย 13 บาท นอกจากนี้ยังนำพระประวัติมาประกอบในแผ่นซีดี

สิริวฑฒโน) (2464 - 2480) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (แพ ดิสุสเทโว) (2481 - 2487) สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ชิน นพวงศ์ สุจิตโต) (2488 - 2501) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปลด กิตฺติโสภโณ) (2503 - 2505) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทโย) (2506 - 2508) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฺฐายี) (2508 - 2514) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ) (2515 - 2516) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน วาสโน) (2517 - 2531) สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน) (2532 - 2556) และสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อัมพร อมฺพโร) (12 ก.พ. 2560 - ปัจจุบัน)

ฉลองพระชันษา 100 ปี
สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก
(ชุด 1)

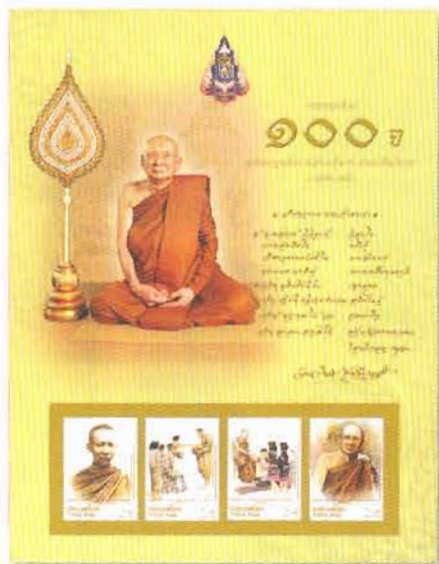
ที่ระลึกโดคัทเป็นรูปหนังสือกางออกจำหน่ายในราคา 15 บาท

ในปีถัดมา 3 ตุลาคม 2556 ได้ออกเผยแพร่แสดมปีฉลองพระชันษา 100 ปี ชุดที่ 2 ประกอบด้วยแสดมปี 4 แบบเป็นภาพวาดพระรูปพระจริยาวัตร 4 เหตุการณ์ คือ เมื่อครั้ง

เป็นสามเณรเจริญ คชวัตร พระรูปขณะเสด็จออกบิณฑบาต เมื่อครั้งเสด็จตรวจการณคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2516 พระรูปขณะเสด็จไปประทับ ณ สำนักสงฆ์ดอยบุญจ.เชียงใหม่ เมื่อปี 2536 และพระรูปขณะทรงประทานสิ่งของแก่เด็กนักเรียนชาวม้ง ณ สำนักสงฆ์ดอยบุญ ในปี 2536 ซึ่งเป็นภาพวาดผลงานของ อีระพันธุ์ ลอไพบูลย์ (อ.กวง)

แสดมปีราคาชุดละ 20 บาท ของวันแรกจำหน่าย 31 บาท และแผ่นซีดีที่ระลึก 30 บาท ที่มีความพิเศษด้วยการนำโคลงสดุดี “ศรีศตวรรษมหาสังฆราชา” เป็นผลงานและลายมือของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นักเขียนรางวัลซีไรต์ ประกอบด้านหลังของแผ่นซีดี

ในวาระเดียวกันนี้ ยังมีการจัดทำแสดมปีส่วนตัว (iStamp) ชุดพิเศษ 19 สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่รวบรวมภาพวาดสมเด็จพระสังฆราชทั้ง 19 พระองค์ ในยุค

แสดมปีฉลองพระชันษา 100 ปี ชุดที่ 2

แสดมปีส่วนตัวชุดพิเศษ 19 สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ของกรุงรัตนโกสินทร์ ลำดับตามปี พ.ศ.ของแต่ละองค์ บนดวงแสดมปีจำนวน 20 ดวง ซึ่งหนึ่งดวงในนั้นเป็นภาพตราสัญลักษณ์งานฉลองพระชันษา 100 ปี

ผู้สนใจยังสามารถหาซื้อแสดมปีส่วนตัวชุดนี้ รวมทั้งแผ่นซีดีที่ระลึกฯ ชุด 2 ได้ทางเว็บไซต์ www.postmart.com และที่พิพิธภัณฑสถานโบราณคดีสามเสนใน สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ 0 2573 5463 และ 0 2573 5480 หรือทางเฟซบุ๊ก [stamp in love](https://www.facebook.com/stampinlove) และไลน์ [@stampinlove](https://www.line.me/tv/stampinlove) ●

อ้างอิงภาพ

- upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c3/สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ_2868%29.jpg/1200px-สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ_2868%29.jpg
- bangkok-today.com/web/แสดมปี-100-ปี-สมเด็จพระสังฆราช

“ที่สุด” จากอดีตถึงปัจจุบัน

ก่อนหน้า สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร) เจ้าอาวาสวัดราชบพิธฯ (ธรรมยุต) จะได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 20 นั้นในรอบ 235 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นับตั้งแต่ ปี 2325 จนถึงปัจจุบัน สมเด็จพระสังฆราชที่มีมาแล้วทั้ง 19 องค์ มาจากวัดพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 11 วัด ในจำนวนนี้เป็นวัดมหานิกาย 7 วัด และวัดธรรมยุตินิกาย 4 วัด

• วัดที่สมเด็จพระสังฆราชมากที่สุดคือ วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร และ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร แห่งละ 4 องค์ รวมเวลาดำรงสมณศักดิ์ คือ 49 ปี และ 47 ปี ตามลำดับ

• วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร เคยมีพระ

สังฆราชมาแล้ว 2 องค์ ดำรงสมณศักดิ์รวม 30 ปี

• สมเด็จพระสังฆราชที่ดำรงสมณศักดิ์นานที่สุด ได้แก่ องค์ที่ 19 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน คชวัตร) เป็นเวลา 24 ปี 6 เดือน 3 วัน และมีพระชนมายุยาวนานที่สุดถึง 100 พรรษาด้วย

• สมเด็จพระสังฆราชที่ดำรงสมณศักดิ์สั้นที่สุด คือ องค์ที่ 8 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ (พระองค์เจ้าฤกษ์ ปณฺญาอศฺศโต) เพียง 10 เดือน พระชนมายุ 83 พรรษา

• จำนวนพระสังฆราชที่มาจากมหานิกายเมื่อเทียบกับ ธรรมยุต แม้จะมากกว่าเล็กน้อยคือ 11 ต่อ 8 องค์ แต่ระยะเวลาที่ดำรงสมณศักดิ์น้อยกว่า คือ 78 ปี กับ 92 ปี